

Homenatge a Ramon Amigó i Anglès (Reus, 15 de febrer del 2025). — El 15 de febrer de 2025 el Centre de Lectura de Reus, amb la col·laboració de la Societat d'Onomàstica, va organitzar, a la sala Emili Argilaga, la Jornada d'Homenatge a Ramon Amigó (Reus, 1925-2011), amb motiu del centenari del seu naixement.

A les deu del matí es va fer la recepció dels assistents i es va inaugurar l'exposició bibliogràfica: un parell de vitrines, al vestíbul de l'edifici, que mostraven l'obra de l'autor. A la vora, a la sala del Centre de Lectura que ha rebut el seu nom, el retrat que li va fer Miquel S. Jassans ens recorda la seva vinculació a aquesta institució. Al cap d'un quart d'hora començaven els parlaments inaugurals, a càrrec d'un representant institucional, un altre del món acadèmic i una tercer, de la família de l'homenatjat: Lluís Miquel Pérez, alcalde de Reus de 1999 fins a 2011, entre altres càrrecs; Pere Navarro, filòleg i professor de la Universitat Rovira i Virgili, i Montserrat Amigó, una de les seves filles.

Les ponències, d'una mitja hora cadascuna, van anar a càrrec de bons coneixedors de la trajectòria personal i de l'obra de l'onomatòleg: «Semblança biogràfica de Ramon Amigó», de Joan Tort, director del Departament de Geografia de la Universitat de Barcelona; «Ramon Amigó i la seva relació amb l'Oficina d'Onomàstica de l'Institut d'Estudis Catalans», de Joan Anton Rabella, cap de l'Oficina d'Onomàstica; «L'Escola Amigó d'Onomàstica», d'Eugeni Perea, cap de l'Arxiu General de la Diputació de Tarragona, ja jubilat; i «Els inventaris onomàstics del Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre. Estat de la qüestió», de Pere Navarro, president de la Societat d'Onomàstica.

Joan Tort, en la contextualització de la figura de l'escriptor, va destacar la seva aportació, sobretot d'ordre i mètode, a l'onomàstica catalana com a ciència: en va ser el sistematitzador per excel·lència. Servint-se de citacions de Joan Veny, Joan Maragall, del mateix Amigó o del seu biògraf, Xavier Ferré Trill, en va sintetitzar la trajectòria vital en una expressió: *la fidelitat a la paraula*. També es referí a la dimensió com a poeta líric i a l'activitat que li permeté enllaçar els dos grans eixos d'interès, llengua i territori: l'excursionisme. La premissa permanent en les catorze monografies publicades va ser la recerca de la intel·ligibilitat dels noms. Segons Carme Plaza, encomanava l'amor per la toponímia pel seu estil, a més de científic, literari. Com a novetat va incorporar la preservació de la memòria, associada a l'evocació d'indrets per part dels informants, com ara en l'estudi de la Mussara, fet quan es despoblava definitivament. La reflexió final va haver de ser a breu, perquè el temps s'havia esgotat i Tort encara tenia coses a dir.

Per a Joan Anton Rabella, Amigó va esdevenir la màxima autoritat científica en les recerques de toponímia, tant en la metodologia per a realitzar reculls com en el treball de camp. Teresa Miquel, Joaquim Santasusagna i Josep Iglésies van representar per a ell la universitat a la qual no havia pogut accedir. Fora del circuit acadèmic va dur a terme una funció de suplència, malgrat que sense retorn, perquè l'onomàstica no ha tingut cabuda en la majoria de les nostres universitats. Des de l'Institut d'Estudis Catalans, del qual fou membre corresponent des del 1994, se li agraeix, a més, la tasca de normalització, que ha servit, per exemple, per a elaborar el Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya. La seva generositat i la capacitat de col·laboració i de planificació van ser qualitats decisives a l'hora d'engegar la col·lecció Treballs de l'Oficina d'Onomàstica.

Eugeni Perea va entomar el repte de tornar a dir coses sobre algú de qui ja ha estat tot dit, com ara que Amigó, com a persona amb experiència i anys de treball en un ofici, matèria o disciplina, va ser un mestre. Albert Manent va compartir amb ell el gran projecte inicial d'inventariar el Baix Camp, i Enric Moreu-Rey va crear el 1980 la Societat d'Onomàstica. Al costat dels tres grans erudits, els rectors de les parròquies van contribuir a l'avenç de l'onomàstica, gràcies a la formació humanística, als coneixements de paleografia i llatí, a la conservació de documents i a la relació amb possibles informants. En són exemple el pare Agustí Altisent o els mossens Salvador Galceran i Salvador Ramon Vinyes. Investigadors, arxivers, documentalistes o bibliotecaris completaven l'escola, que havia de dur a terme un propòsit ben planificat i programat. Tots els que en seguim les passes, més enllà del Camp de Tarragona, li devem el reconeixement al seu mestratge.

Pere Navarro, en la informació detallada que va proporcionar sobre els inventaris onomàstics, des del 2005 fins als nostres dies, del Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre, hi va incloure les Garrigues, per proximitat geogràfica i continuïtat paisatgística i de termes municipals en alguns casos. Les taules i mapes especificaven les localitats inventariades, els estudis duts a terme per comarques, els que encara estan en curs, els autors, les dates de publicació... Darrere el devesall de dades s'hi endevinava la coordinació de la tasca començada per Amigó i continuada per una munió de seguidors, que, malgrat els entrebancs sovintejats, la tiren endavant.

Cap a dos quarts d'una, com estava previst, van acabar els ponents. Pel que fa al torn de paraules, ens quedem amb la intervenció de Cosme Aguiló, membre de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, que va recordar quan trucava a Ramon Amigó, suposem que des del seu Santanyí natal, i s'hi adreçava fent, més o menys, així: «És aquí l'estat major de l'onomàstica d'aquest país?». La resposta que n'obtenia anava sempre carregada de saviesa, i l'assessorament, acompanyat de bonhomia.

Rosa M. ANGLÈS
Societat d'Onomàstica

Cicle de conferències «La toponímia en Aragón, un mar de sensaciones» (Saragossa, abril - maig del 2025). — Entre el 29 d'abril i el 27 de maig de 2025 va tenir lloc, a la Sala de Graus de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Saragossa, el cicle de conferències «La toponímia en Aragón, un mar de sensaciones», organitzat en el marc del projecte d'investigació Toponímia en Aragón, Cantabria y La Rioja (TOPACALAR), subprojecte del *Toponomasticon Hispaniae* (<<https://toponhisp.org/>>), un ambiciós projecte que des de 2022 promou l'estudi de la toponímia peninsular i insular d'Espanya i Portugal.

Amb motiu de la finalització del primer període de recerca, el cicle va oferir un conjunt de conferències de caràcter divulgatiu, adreçades a tota mena de públic, amb l'objectiu de compartir metodologies, reflexions i resultats vinculats a l'estudi dels noms de lloc.

El Dr. Giralt, responsable de l'organització del cicle, en va fer la inauguració, tot posant en context l'activitat dins del marc general del projecte de recerca i presentant als assistents el portal web del projecte, un espai que recull una àmplia informació sobre els objectius, l'equip investigador, les línies de treball i els materials disponibles. La sessió inaugural del 29 d'abril va obrir-se amb la intervenció del Dr. Javier Terrado, de la Universitat de Lleida, qui va oferir una exposició centrada en els aspectes metodològics fonamentals per a l'estudi de la toponímia. Amb el títol «La toponímia, fuente de informaciones y satisfacciones», Javier Terrado va desgranar els passos clau per aproximar-se científicament als noms de lloc, posant de manifest com n'és d'important el context geogràfic, històric i lingüístic per a una interpretació adequada. A més, va destacar la rellevància de l'estudi de l'antroponímia i de la documentació històrica per entendre l'evolució i la història del topònim en qüestió. Tot seguit, també el professor de la Universitat de Lleida Carlos Rizos va oferir una ponència titulada «Toponímia ribagorzana. Un caso práctico», en què va aplicar els principis teòrics a l'estudi de la toponímia de la Ribagorça sobre aquest territori. El doctor Rizos va fer un repàs dels diferents estudis realitzats sobre aquest territori i les seves localitats, oferint una panoràmica rigorosa i detallada.

El 13 de maig va tenir lloc la segona sessió, dedicada a aprofundir en la dimensió històrica de la toponímia aragonesa. El Dr. José Luis Ramírez (Universidad de Cantabria) va centrar la seva intervenció en l'època preromana amb la conferència «Los topónimos prerromanos en Aragón: filiación lingüística y pervivencia actual». Va exposar la filiació incerta d'alguns noms antics i va subratllar la necessitat d'aplicar el mètode historicocomparatiu per intentar desxifrar-ne l'origen i les possibles connexions amb diverses llengües.

Tot seguit, el Dr. Patxi Salaberri (Universidad Pública de Navarra) va defensar, a partir de les evidències toponímiques, la presència històrica de l'èuscar en zones del Pirineu aragonès. En la seva